

Výukový materiál v rámci projektu OPVK 1.5 Peníze středním školám

Číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0883
Název projektu: Rozvoj vzdělanosti
Číslo šablony: I/2
Datum vytvoření: 5. 9. 2012
Autor: Mgr. Renáta Zbořilová
Určeno pro předmět: Český jazyk a literatura
Tematická oblast: Porozumění textům v kontextu literárního vývoje 20. a 21. století
Obor vzdělání: Obchodník (66-41-L/01) – 3. ročník
Název výukového materiálu: pracovní list **Vývoj literatury 20. století**
Popis využití: ověření znalostí žáků, zaměřeno na porozumění textu, vyhledávání informací
Čas: 30 minut

Charakteristika světové literatury 1. poloviny 20. století

Výchozí text

20. století otřásl vnitřními jistotami člověka. To se odráží v literárním pojmání skutečnosti, a to nejen vnější, ale především vnitřní. Jiný způsob chápání světa s sebou přinesl i formální proměny v psaní.

V próze daného období můžeme rozlišit tyto základní tendence:

- **realistický, naturalistický proud** – autoři navazují do jisté míry na tradiční schéma klasického románu, ale zaměřují se místo na rozsáhlé společenské vztahy na psychický a citový život jedince
- **avantgardní, experimentální, moderní próza – tzv. moderní literatura**

Základní atributy tzv. moderní literatury:

- ✓ mizí tradiční způsob, ve vyprávění ubývá dějovosti
- ✓ literatura se stává subjektivnější
- ✓ konfrontace vnitřního světa autora s okolím
- ✓ nové a originálnější pohledy na skutečnost
- ✓ experimentování s jazykem i formou
- ✓ prolínání různých významových a časových rovin
- ✓ prvky absurdity, expresionismu, existencialismu
- ✓ využití tzv. podtextu – předpokládá spolupráci čtenáře (domýšlení, hodnocení)
- ✓ mizí tabu v některých sférách života (sexualita)
- ✓ časté téma – válečné prožitky

1. Přečtěte si pozorně výchozí text. Na základě informací, které jsou zde uvedeny nebo které lze z textu vyvodit, rozhodněte, zda jednotlivá tvrzení platí:

a) Autoři svou tvorbou reagují na svět kolem sebe.	ANO – NE
b) Literatura 20. st. zůstává neměnná ve způsobu psaní a v pohledu na svět.	ANO – NE
c) Autoři se zaměřují na vnitřní život jedince.	ANO – NE
d) Přísně se dodržuje časová chronologie.	ANO – NE
e) Autoři potlačují originalitu a experiment.	ANO – NE
f) V dílech se často odrážejí zkušenosti z 1. světové války.	ANO – NE
g) Tvorba je odrazem autorova subjektivního vnímání.	ANO – NE
h) Prolínají se různé významové roviny.	ANO – NE
i) Autoři se vyhýbají tabuizovaným tématům.	ANO – NE

2. Jak rozumíte první větě ve výchozím textu? Uveďte, které okolnosti nejvíce ovlivnily člověka 20. století.

3. V textu se vyskytují slova cizího původu. Uvedená slova nahrad'te českými výrazy, případně vysvětlete jejich význam. Pokud si nejste jistí, využijte vhodné informační zdroje.

- a) **tendence** .....
- b) **avantgardní** .....
- c) **experimentální** .....
- d) **subjektivní** .....
- e) **absurdita** .....
- f) **expresionismus** .....
- g) **existencialismus** .....
- h) **sféra** .....
- i) **tabu** .....
- j) **chronologie** .....

4. Přejímání slov z cizích jazyků je jedním ze způsobů obohacování slovní zásoby. Které další způsoby znáte?

5. Výchozí text lze zařadit do funkčního stylu:

- a) publicistického
- b) administrativního
- c) uměleckého
- d) odborného
- e) prostě sdělovacího

6. Ve výchozím textu převažuje slohový postup:

- a) úvahový
- b) popisný
- c) vyprávěcí
- d) výkladový

7. Jaké informační zdroje je možné využít při řešení úkolu č. 3?